

## Universal Declaration of Human Rights - Zapotec, Güilá

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

---

### Declarasyoony x:te:e'n Deree'ch x:te:e' Ra'ta' Bu:unny

#### Introducsyoony

Zi'cy na:a dignidaa deree'ch nah x:te:e' ra'ta' bu:unny gax:lyuh nih na:a que'ihy zi:e'd libertaa, just'i'isy, cēhnn pa's na:a pahr ga'crih rreconoseer,

Zi'cy na:a gahll quei'ty runybe:e' ra deree'ch x:te:e' bu:unny gaxlyuh guhc a bricah ra co's maal nih ruhny rtiloh bu:unny gaxlyuh, chiru' nih zi:e'd bu:unny rca:a'z te'ihby gaxlyuh lahty ra'ta' bu:unny chu'za'c, chiru' ga:a'p bu:unny deree'ch ynni:i' bu:unny nih rca:a'z bu:unny, ga:a'p bu:unny deree'ch x:te:e' rrelijoony, ga:a'p bu:unny deree'ch ybaa:any bu:unny sihnng gahll nzhiiby cēhnn gallzi:i',

Zi'cy na:a na:a pahr chu' le'i nih guuny protejeer ra deree'ch x:te:e' bu:unny tyeenn quei'ty cha's bu:unny ynna:a'az gyi:e'b ti:i'lly co'nnr wbyee'rnn nih na:a maal,

Zi'cy na:a na:a pahr ga'c ra nasyoony amiiegw,

Zi'cy na:a ra bu:unny x:te:e'n Naciones Unidas a mnni:i'i'rih laa'iny Gye:e'ts dehqueh runybe:e'rih ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch, ra'ta' bu:unny sahc, te'blohizy deree'ch ra:a'p ngui:u' mnna:a'a' nah; chiru' ra bu:unny x:te:e'n Naciones Unidas rca:a'zrih chu'za'cru' ra'ta' bu:unny,

Zi'cy na:a ra mye'mmr x:te:e'n Naciones Unidas a be'i'nyrih comprometeer dehqueh guunyrih promobeer rrespei'ty pahr ra'ta' bu:unny; chiru' na:a pahr gya'ap ra deree'ch cēhnn ra libertaa x:te:e' ra'ta' bu:unny,

Zi'cy na:a na:a pahr ga'cbe:e' bu:unny ra deree'ch re:e' cēhnn ra libertaa re:e' pahr chi:i'le'eh ga'c cumplier compromi'isy re:e',

Nah chiru'

#### Asamblea General

Ruhny proclamaar Declarasyoony re:e' xte:e'n Deree'ch x:te:e' Ra'ta' Bu:unny yzhi'u:u' pahr ra'ta' bu:unny cēhnn ra'ta' nasyoony, pahr chine:ela:a'a'z bu:unny Declarasyoony re:e', chiru' guuny bu:unny promobeer rrespei'ty pahr ra deree'ch cēhnn ra libertaa pahr ra'ta' bu:unny gaxlyuh, chiru' guuny ra'ta' bu:unny cēhnn ra'ta' nasyoony gwardaar ra deree'ch re:e' cēhnn ra libertaa re:e' pahr ra'ta' bu:unny gax:lyuh.

#### Te'ihby (1)

Ra'ta ra bu:unny ra:aaly liebr cēhnn te'bloh deree'ch cēhnn dignidaa. Ra:alyne:erih gahll ri:e:eny cēhnn saalyb, chiru' na:a pahr ga:annza'crih loh sa'rih.

#### Tyo'p (2)

Ra'ta ra bu:unny na:a pahr ga:a'p ra'ta' deree'ch cēhnn libertaa x:te:e'n Declarasyoony re:e', quei'ty xi guunydi' tu ra's la:a'rih, a ngui:u' o mnna:a'a' la:a'rih, xi di:i'zh rgwe:e'rih, xi rrelijoony ra:a'prih, xi opihnyoony ra:a'prih, xi nasyoony za:arih, a rrye:e'cw o prooby la:a'rih, o xi'ru'.

Chiru' mahs ca:atihzhli za:arih, quei'ty xi guunydi' xi cl'as deh wbyee'rnn ra:a'p lahahzh:rih, ra'ta'rih ra:a'prih deree'ch re:e' cēhnn ra libertaa re:e'.

## Cho:onn (3)

Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr ybaany bu:unny, libertaa, cēhnn seguridaa x:te:e' bu:unny.

## Tahp (4)

Nye:e'c te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr ga'c sclaab; nye:e'c te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr yto:o' steeby bu:unny, nye:e'cza' si:i'i' bu:unny sa'ni'.

## Ga:a'y (5)

Nye:e'c te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr ga'c torturaar o ga'c bu:unny castigaar demaasta'.

## X:o'p (6)

Ra wbyee'rnn na:a pahr gunybe:e' ra'ta' bu:unny te'bloh zi'cy bu:unny.

## Ga:az (7)

Ra le'i na:a pahr guuny trataar ra'ta' bu:unny te'blohihzy. Ra'ta' bu:unny na:a pahr ga'c protejeer zi'cy nih canni:i'i' Declarasyoony re:e'.

## X:o:on (8)

Ra'ta' jusgaad x:te:e' gax:lyuh na:a pahr ga:ann dequeh ra deree'ch nih rde:e'i'dy constitusyoony x:te:e' lahahzh: ra bu:unny ra bu:unny na:a pahr ga'c cumplier-rih.

## Ga:a:a' (9)

Nye:e'c te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr gyihah liahz gyi:e'b digahtihzy o cwe:e'rëng bu:unny lahzh:ni' digahtihzy.

## Tsë:ë'(10)

Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr ga'p te'ihby jwi'isy jua'st chih ra:a'p bu:unny te'ihby dema'aann co'nnr bu:unny.

## Tsëbteeby (11)

1. Ra'ta' bu:unny nih ra:a'p dema'aann ra:a'prih deree'ch pahr ga'crih trataar zi'cy inose'enn a'xta' canoo ga'crih culpa'bl zi'cy na:a le'i x:te:e'n te'ihby jwi'isy nih quei'ty na:a x:gaa'ts.

2. Nye:e'cy te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr ga'c casti'u pahr lo'c nih be:i'nyih ba:all quei'ty na:i'h co'nnr le'i chih be:i'nyih ni:i. Nye:e'cza' ga'cih casti'u ro:o'ru' deh nih ruhnytoaar la:i'h pahr lo'c nih be:i'nyih tye'eemm chih be:i'nyih delye't.

## Tsëbtyo'p (12)

Nye:e'c te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr digahtihzy gyu'tiih wbyee'rnn liihahz bu:unny o yxe'illy wbyee'rnn x:cye:e'ts bu:unny o ysa:a'naxtiu'uh bu:unny. Na:a pahr guuny le'i protejeer bu:unny co'nnr ra nnde:e'.

## Tsee'iny (13)

1. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr chu'uh bu:unny lahtyihzy rca:a'z bu:unny lahahzh: bu:unny.

2. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch ydi:i:a' bu:unny nih na'cdihzy laht, cohntood lahahzh: bu:unny. Chiru' ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr gyii'cy lahahzh:ni'.

## Tsédah (14)

1. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr ynda:a'a'rëng bu:unny gyu' steeby nasyoony chih cadina:allrëng bu:unny.
2. Bu:unny quei'ty ra:a'pdi' deree'ch re:e' ba:all rzhu:u'ny bu:unny loh nih nzee:e'by bu:unny lahz:ni' nih quei'ty na:a ra co's x:te:e' polí'ticah.

## Tse:e'i'ny (15)

1. Ra'ta' bu:unny ra:alyne:e te'ihby na'syonalidaa.
2. Nye:e'cy te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr digahtihzy ybica:a na'syonalidaa x:te:e'n-ni' o ga'c negaar deree'ch pahr ychu:u na'syonalidaa x:te:e'n-ni'.

## Tse:e'i'ny Ahbteeby (16)

1. Zi'cy mnna:a:a' zi'cy ngui:u' ra:a'p deree'ch gu'xnnaa:a'rih chu' zhii'inyrih, quei'ty xi guuny tu ra's la:a'rih, xi na'syonalidaa la:a'rih, xi relijyoony ra:a'prih. Te'blohihzy deree'ch ra:a'p mnna:a:a' cëhnn ngui:u', chih ru'xnnaa:a'rih o chih rla:a'sa'rih.
2. Nye:e'cy te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr yca:a' sa'ni' pehr jwe'rs.
3. Importa'anndaa:a'n na:a fami'lly ni:i'ih na:a pahr ga'cih protejeer pahr guee'ihzh cëhnn wbyee'rnn.

## Tse:e'i'ny Ahbtyo'p (17)

1. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr ga:a'p bu:unny xi x:te:e'n-ni', te'ihbyihzy bu:unny o cëhnn steeby ra bu:unny.
2. Nye:e'c te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr ybica:a xi x:te:e'n-ni' digahtihzy.

## Tse:e'i'ny Ahbcho:onn (18)

Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr guuny x:ga:ab zi'cy nih rca:a'zrih, guuny zi'cy nih na:a saalyb x:te:e'n-ni', ga:a'p relijyoony x:te:e'n-ni', cëhnn deree'ch re:e' za:a'lle'eh ychu:u bu:unny reliyoony x:te:e' bu:unny o zi'cy nih ruhny bu:unny x:ga:ab. Ra'ta' bu:unny ra:a'p libertaa guuny zi'cy nih rnni:i'i' relijyoony x:te:e'nrih cëhnn zi'cy nih ruhnyrih x:ga:ab.

## Tse:e'i'ny Ahbta'p (19)

Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr ga:a'p opinyoony x:te:e'n-ni', chiru' ynni:i'i'rih nih rca:a'zrih. Wbyee'rnn quei'ty na:adi' pahr ynni:i'i' xi opinyoony ga:a'p bu:unny. Chiru' ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr gu:a'll bu:unny nih na'cdihzy gye:e'ts, ycwa:a'a' bu:unny nih rca:a'z bu:unny.

## Ga:ally (20)

1. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr ydi:i'ah bu:unny cëhnn steeby ra bu:unny.
2. Nye:e'cy te'ihby bu:unny quei'ty na:a pahr ga'c jwe'rs chu' loh te'ihby gru'p.

## Ga:ally Ahbte'ihby (21)

1. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr guuny bu:unny participaar loh wbyee'rnn x:te:e' lahahzh: bu:unny, bu:unnypag o cëhnn bu:unny nih yzuu bu:unny guuny representaar bu:unny.
2. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr yde:ei'by bu:unny serbi'isy lahz:ni'.
3. Wbyee'rnn na:a pahr guuny lo'c nih rnni:i'i' guee'ihzh; na:a pahr ga'c ra bo't x:ga:a'ts chih guuny botaar ; ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr guuny bo't.

## Ga:ally Ahbtyo'p (22)

Ra'ta' bu:unny ra:a'p te'blohizy deree'ch pahr ga'c zhii'iny guee'ihzh. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr ga:a'p seguridaa x:te'e' cultuuar x:te'e'n-ni' ybaanyza'c bu:unny.

## Ga:ally Ahbcho:onn (23)

1. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr guuny bu:unny ze:e'i'ny, pahr ynna:a'az bu:unny ze:e'i'ny nih rca:a'z bu:uny, pahr ga:a'p bu:unny te'ihby lahty que'ihy guunzya'c bu:unny ze:e'i'ny. Chiru' ga'c bu:unny protejeer chih quei'ty ra:a'p bu:unny ze:e'i'ny.
2. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch te'blohizy paag pahr te'blohizy ze:e'i'ny.
3. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch te'ihby paag jwua'st pahr ze:e'i'ny nih ruhny bu:unny.
4. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr guuny formaar o yzh:a:a'g loh sindicaa't pahr ga'c protejeer intere's x:te'e' bu:unny.

## Ga:ally Ahbta'p (24)

Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr ga:a'p desca'annz. Nye:e'c te'ihby bu:unny quei'ty guuny ze:e'i'ny demaasta'. Chiru' na:a pahr gaazh bu:unny bacasyoony.

## Ga:ally Ahbga:a'y (25)

1. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr quei'ty ybaanyzi:i'di'. Chiru' ga'a'p bu:unny deree'ch nih ga'uni', lahidy nah, yu'uh nah, do'ctoor nah, seguridaa nah, chih quei'ty ze:e'i'ny chih nu' gahll guihzh nah, chih quei'ty xi chi:i'lle'eh guuny bu:unny nah, chih ga'ty chii:el bu:unny nah, chih gyu:u'x bu:unny nah.
2. Ra mnii'iny cēhnn ra x:nnaa:an-ni' na:a importa'ann pahr gax:lyuh. Ra'ta' mnii'iny, conntood nih ra:aaly chih aady gu'xnaa:a' x:awzahnrih, na:a pahr ga'crih protejeer.

## Ga:ally Ahbx:o'p (26)

1. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr chiia bu:unny scweel. Scweel na:a pahr ga'c digaa'ihzy, ma'sa' primaary. Scweel primaary ra'ta' mnii'iny na:a pahr chiia. Na:a pahr chi:ille'eh chiia bu:unny scweel té'cnicah cēhnn profesyona'll. Chiru' ra'ta' bu:unny nih na:a bween studya'aann chi:i'lle'eh gyu' scweel ro:o'oh.
2. Educasyoony na:a pahr chi:i'lle'eh yxe'illy gue'ehcy bu:unny, chiru' yse:e:i'dyih rrespei'ty x:te'e'n deree'ch cēhnn libertaa x:te'e' ra'ta' bu:unny; yse:e:i'dyaguih chu' pasye'ennzy cēhnn amistaa cēhnn sa' bu:unny. Chiru' educasyoony na:a pahr yse:e'i'dy dehqueh Naciones Unidas ga'pdo:o pa's.
3. Wzahn ra:a'p deree'ch guuny escojeer xi cla's deh educasyoony ga'a'p zhii'inyrih.

## Ga:ally Ahbga:az (27)

1. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch pahr guuny participaar loh cultuuar x:te'e' guee'ihzh.
2. Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch gunybe:e'rēng bu:unny ballnu' xi bcwa:a'a' bu:unny o ble:e'ca:a bu:unny zi'cy te'ihby liebr o te'ihby co's syentí'fícoh. Ra:a'pagza' bu:unny deree'ch mu:uuly nih to:o' ra co's re:e'.

## Ga:ally Ahbx:o:on (28)

Ra'ta' bu:unny ra:a'p deree'ch chu' gax:lyuh lahty nu' ra deree'ch cēhnn ra libertaa nih canni:i'i' Declarasyoony re:e'.

## Ga:ally Ahbga:a'a' (29)

1. Ra'ta' bu:unny na:a pahr yde:e:i'dy ze:i'ny la:a:i' lazhni'.
2. Ra le'i na:a pahr chu'ihzy pahr ga'pdo:o ra deree'ch cēhnn ra libertaa x:te:e' ra'ta' bu:unny, o quei'ty, quei'ty ra bu:unny chi:i'lle'eh guuny zi'cy nih canni:i:i' Declarasyoony re:e'.
3. Ra'ta' bu:unny na:a pahr chu' zi'cy nih canni:i:i' Declarasyoony x:te:e' Naciones Unidas.

Ga:ally Ahbtsë:ë' (30)

Nye:e'cy te'ihby nasyoony nye:e'cy te'ihby bu:unny quei'ty za:a'lle'eh ytse'illy ra deree'ch cēhnn ra libertaa nih canni:i:i' Declarasyoony re:e'. Declarasyoony re:e' quei'ty rni:i'izhdyëng deree'ch pahr guuny nasyoony o bu:unny ni:i.

---